

3. Рішення Конституційного суду України від 6 липня 1998 р. № 10-рп/98 у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України від 24 квітня 1997 року № 371 «Про національне бюро розслідувань України» (справа № 03/2444-97 від 6 липня 1998 року). - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-98/ce19980723>.
4. Про внесення змін до Указу Президента України від 24 квітня 1997 р. № 371 [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 1998 р. № 815/98. - Режим доступу: [http://zakon2.rada.gov.ua/lash/\\$boш/815/98](http://zakon2.rada.gov.ua/lash/$boш/815/98).
5. Про зміни у структурі центральних органів виконавчої влади [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 15 грудня 1999 р. № 1573/99. - Режим доступу: <http://www.customs.com.ua/rbrMositeпrbr?l8K=5399>.
6. Мирасов А. Их нравы. Как борются с коррупцией в мире [Електронний ресурс] /А. Мирасов // Закоп.к2. - 2008. - 11 июля. - Режим доступу: <http://www.zakon.kz/115941-kak-borjutsja-s- korrupciej-v-mire.html>.
7. Невмержицкий С. В. Корупция в Украине: причины, наследки, механизмы / С. В. Невмержицкий. - К. : КНТ, 2008. - 368.
8. Україна за рік сильніше погрузла в корупції: 152-ге місце в світі з 182 [Електронний ресурс] // Інтерфакс-Україна. - 2011. - 1 груд. - Режим доступу: <http://www.newsru.ua/ukraine/01dec2011/ transkorr.html>.

Деякі особливості проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування злочинів, пов'язаних із знищенням, підробкою або заміною номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу

Макаренко М.М., здобувач наукової лабораторії з проблем досудового розслідування НШПФПСКМ НАВС

Привабливість транспортного засобу як об'єкту злочинного посягання виходить з його властивостей. Це і висока вартість, і самохідні, що дозволяє злочинцеві швидко тікати з місця злочину, і досить висока ліквідність. Сьогодні ситуація вимагає пошуку нових форм і методів боротьби з незаконним заволодінням автотранспортом та злочинами, пов'язаними із знищенням, підробкою або заміною номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу, а також вивчення, поширення і використання позитивного вітчизняного й закордонного досвіду [1, с. 4].

Розслідування злочинів пов'язаних із знищенням, підробкою або заміною номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу полягає у проведенні слідчим (оперативними підрозділами за дорученням слідчого) слідчих (розшукових) дій: допиту (ст. 224 КПК), пред'явлення особи чи речей для впізнання (228, 229), проникнення до житла чи іншого володіння особи (ст. 233), обшуку (ст. 225), огляду (ст. 237), слідчого експерименту (ст. 240), освідування особи (ст. 241), призначення експертизи (ст. 242) та негласних слідчих (розшукових) дій (ст. ст. 258-276 КПК) в установленому КПК порядку.

Ознаки підроблення або заміни номерів вузлів та агрегатів, як правило, виявляються:

підрозділами ДАІ МВС України під час несення патрульно-постової служби та під час несення служби нарядами ДПС;

у разі продажу транспортних засобів через торгівельні організації, на авто ринках;

при проведенні реєстраційних операцій у РЕП ДАІ МВС України з залученням спеціалістів ДНДЕКЦ МВС України з комплексного дослідження транспортних засобів та документів, що їх супроводжують [2, с. 23].

В разі виявлення транспортного засобу для того, щоб задокументувати злочинну діяльність, встановити причетних до неї осіб, їх зв'язки, канали надходження, місця тимчасового «відстою» викрадених автомобілів, місця знищення, підроблення, заміни номерів вузлів та агрегатів, підроблення і

надходження фальшивих документів, шляхи їхньої незаконної реєстрації і збуту тощо слід провести комплекс негласних слідчих (розшукових) дій, включаючи використання конфіденційного співробітництва та використовуючи можливості ДОТЗ, ДОС МВС України, ДАІ, їх постійний контакт і взаємодію.

Негласні слідчі (розшукові) дії проводяться для встановлення способу легалізації (визначається схема легалізації); особи злочинця, у тому числі його зв'язків; документування злочинної діяльності осіб, причетних до легалізації автотранспортних засобів.

Із числа визначених у КПК негласних слідчих (розшукових) дій тільки за рішенням слідчого судді для забезпечення останнім дотримання прав і свобод особи проводиться такі дії: втручання у приватне спілкування (статті 260-266 КПК); обстеження публічно недоступних місць, житла, іншого володіння (ст. 267 КПК); установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК); спостереження за особою (ст. 269 КПК); аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК); які проводяться під час здійснення контролю за вчиненням злочину за умови, що ці дії тимчасово обмежують конституційні права особи (ч. 8 ст. 271 КПК); негласне отримання зразків для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК).

Згідно з ч. 2 ст. 246 КПК негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені статтями 260, 261, 262, 263, 267, 269, 270, 274 КПК, а також статтею 264 КПК (крім дій, передбачених ч. 2 цієї статті) проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів.

Разом із тим, ураховуючи, що ст. 268 КПК не зазначена у переліку, наведеному в ч. 2 ст. 246 КПК, негласна слідча (розшукова) дія у вигляді установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу може проводитися у кримінальному провадженні незалежно від ступеню тяжкості вчиненого злочину.

Також ураховуючи передбачений у ч. 2 ст. 246 КПК виняток, здобуття відомостей з електронних інформаційних систем або її частини, доступ до якої не обмежується її власником, володільцем або утримувачем або не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту, може проводитися у кримінальному провадженні незалежно від ступеню тяжкості вчиненого злочину. Крім того, такі дії, передбачені ч. 2 ст. 264 КПК, не вважаються втручанням у приватне спілкування та не є негласними слідчими (розшуковими) діями, оскільки не відповідають критеріям, передбаченим частинами 3, 4 ст. 258 КПК (спілкування є приватним, якщо інформація передається та зберігається за таких фізичних чи юридичних умов, коли учасники спілкування можуть розраховувати на захист інформації від втручання інших осіб, а втручанням у приватне спілкування є доступ до змісту спілкування за умов, що учасники спілкування мають достатні підстави вважати спілкування приватним) [2, с. 24-25].

Рішення про проведення такої негласної слідчої (розшукової) як контроль за вчиненням злочину відповідно до ч. 4 ст. 246 КПК вправі приймати виключно прокурор. Разом із тим, якщо під час проведення контролю за вчиненням злочину виникає необхідність тимчасового обмеження конституційних прав особи, відповідні негласні слідчі (розшукові) дії (у тому числі це стосується і окремих форм контролю за вчиненням злочину як оперативно-розшукового заходу згідно із Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність») мають здійснюватися, по-перше, в межах, які допускаються Конституцією України, а по-друге, лише на підставі рішення слідчого судді.

Слідчим необхідно враховувати, що у КПК передбачено декілька процесуальних дій, які мають певну схожість. Зокрема, статтями 263 та 268 КПК передбачено такі негласні слідчі (розшукові) дії як зняття інформації

з транспортних телекомунікаційних мереж та установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу відповідно, а ст. 159 та п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК - такий захід забезпечення кримінального провадження як тимчасовий доступ до документів, які знаходяться в операторів та провайдерів телекомунікацій та містять інформацію про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалість, зміст (вихідні чи вхідні з'єднання, SMS, MMS тощо), маршрути передавання тощо.

Слід мати на увазі, що процесуальні дії, передбачені статтями 263 та 268 КПК, є негласними слідчими (розшуковими) діями, дозвіл на проведення яких надає слідчий суддя суду апеляційної інстанції, інформація щодо цих дій згідно із Законом України «Про державну таємницю» та пунктами 4.12.4. і 4.12.5 Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, затвердженого наказом Служби безпеки України від 12 серпня 2005 року № 440, містить відомості, що становлять державну таємницю. Водночас дії, передбачені ст. 159, п. 7 ч.1 ст. 162 КПК є заходами забезпечення кримінального провадження, дозвіл на вжиття яких надає слідчий суддя суду першої інстанції, при цьому відомості щодо таких дій не становлять державної таємниці.

Крім того, тимчасовий доступ надається до документів, які містять інформацію про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг (у тому числі отримання послуг, їх тривалість, зміст (вихідні чи вхідні з'єднання, SMS, MMS тощо), маршрути передавання тощо) і не дають можливості втрутитися у приватне спілкування (отримати доступ до змісту інформації, яка передається). Статтями 159, 162 КПК передбачено отримання слідчим (прокурором) інформації про зв'язок (у тому числі про місцезнаходження радіоелектронного засобу), що відбувся в минулому (постфактум), на той час як визначена ст. 268 КПК негласна слідча (розшукова) дія - установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу - передбачає локалізацію (моніторинг) місцезнаходження радіоелектронного засобу в режимі реального часу (тобто інформацію про те, де перебуває відповідний засіб на момент спостереження за ним) [2, с. 26].

Ураховуючи специфіку формату зберігання інформації, що передбачена п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК і знаходиться в операторів (провайдерів) телекомунікацій, надання доступу до відповідних документів (тобто надання можливості ознайомитися з ними та зробити з них копії), може здійснюватися як безпосередньо в оператора (провайдера), так і шляхом надану доступу до відповідних документів уповноваженому на зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж підрозділу правоохоронного органу через відповідні інформаційні системи відповідно до встановленого порядку з обов'язковим наданням копії ухвали слідчого судді відповідному оператору (провайдеру).

Отже, виявлення та документування злочинної діяльності осіб, що вчиняють злочини, пов'язані із знищенням, підробкою або заміною номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу неможливе без проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Список використаних джерел:

1. Розкриття підрозділами карного розшуку легалізації автотранспортних засобів, здобутих злочинним шляхом [Текст] : метод. рек. / [Чернявський С.С., Брисковська О.М. та ін.]. - К. : Нац. акад. внутр. справ, 2012. - 45 с.
2. Розслідування злочинів, пов'язаних із знищенням, підробкою або заміною номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу [Текст] : метод. рек. / [Чернявський С.С., Брисковська О.М., Вознюк А.А. та ін.]. - К. : Нац. акад. внутр. справ, 2013. - 88 с.